

טעמי משלוח מנות

טעמי מחצית השקל

טעם א

כדי שיהיה לכל אחד די סיפוקו בסעודה. התרומת הדשן כתב שנראה דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די סיפוקו לקיים הסעודה כדינה. וולפי זה נמצא שהשולח לחבירו בפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, אינו יוצא י"ח משלוח מנות כיון שאין זה מעניני הסעודה].

טעם ב

כדי להרבות אהבה ואחוה בין ישראל. המקובל האלהי רבינו שלמה הלוי אלקבץ כתב בספר מנות הלוי שטעם משלוח מנות הוא כדי להרבות אהבה ואחוה בעם ישראל, היפך מה שאמר הצורר ישנו עם מפוזר ומפורד. וולפי זה נמצא שאפשר לצאת ידי חובת משלוח מנות גם בדברים שאינן דברי מאכל].

טעם ג

זכר ליום מתן תורה שנתנה בזכות האחדות. כיון שיום הפורים בחינתו יום מתן תורה, [שהרי הדור קבלוה מאהבה], ונודע דאחד מהתנאים לקבלת התורה הוא האחדות, וכמו שדרשו רז"ל עה"פ ויחן שם ישראל, שהיו באהבה גדולה כאיש אחד בלב אחד, לכן תיקנו את מצות משלוח מנות כדי לחזק את האחדות בליבנו, שנהיה מוכשרים וראויים לקבל התורה.

טעם ד

לבטל את קליפת פרס שהיא צרות העין. הגאון ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בספרו צדקת הצדיק כתב, דקליפת פרס היא הקמצנות, ולכן תיקנו משלוח מנות בפורים, שהוא ההיפוך של צרות העין. ובודאי שכונתו על הגויים שבפרס שהרי ישראל מצויינים הם במידותיהם ביישנים רחמנים וגומלי חסדים וסימן לדבר כתב החיד"א בספר כסא רחמים ממה שכתוב בפסוק וגב"ר ישראל, ר"ת גומלי חסדים ביישנים רחמנים.

טעם ה

להרבות השמחה בחג הפורים. הרב "בית חדש" כתב שהטעם הוא כדי שתהא השמחה כוללת שמחת עבודת יוצר הכל, והם המתנות לאביונים, וג"כ כוללת שמחת האדם עם אוהביו ורעיו.

א. הטעם למצות זכר למחצית השקל מובא בגמרא: אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלי כסף על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו כמו ששנינו "באחד באדר משמיעין על השקלים".

ב. מובא שהמן הרשע בדק באיזה חודש ישים ויתן עין הרע על עם ישראל וראה שחודש אדר מסוגל לזה, לכן נותנים באדר זכר למחצית השקל משום שזה מנע בעבר מעם ישראל עין הרע, [וכמו שמצינו אצל דוד המלך (שמואל ב כד), שע"י שמנה את עם ישראל שלא ע"י שקלים נתחייבו שונאיהם של ישראל דבר].

ג. שקלים מלשון משקל, שחודש זה הוא הכנה לחודש ניסן חודש הגאולה ולכן צריך האדם לשקול את מעשיו ודרכיו להכין את עצמו לקראת יום הפורים.

ד. שקלים בגימטריא ארבע מאות ושמונים כמנין לילי"ת שכידוע בדיוק בימים אלו שלפני פורים מסיימים את ימי השוכבי"ם שבהם עושים תיקון לעוון הידוע ועי"ז מכניעים את פלונית, ועתה מסיימים את הדבר ומכניעים אותה ע"י מתן שקלים.

ה. ידוע שיש חמשה גבורות קשות והם חמשה שמות אלהים, ושם אלהים גימטריא פ"ו, וחמשה פעמים פ"ו יעלה ארבע מאות ושלושים, כמנין שקל. אמנם הקב"ה ציוה אותנו ליתן רק מחצית השקל, שחצי ארבע מאות שלושים עולה כמנין מאתים חמש עשרה גימטריא גבורה עם הכולל, וכידוע שהגבורות הם עיקר הדינים. והנה יחיד לכד מעם ישראל אינו יכול לבטל את כל הגבורות הקשות, אלא צריך את האחדות ואז יתבטלו כל הדינים ויתמתקו ה' שמות אלהים ולכן כל אחד נותן רק מחצית מהשקל, בכדי שע"י כללות ישראל יהיו שקלים שלמים, ועי"ז יכניעו את הקליפה כמבואר.

ו. ידוע שבחודש זה המן הרשע רצה להשמיד ח"ו את עם ישראל וצוה אותנו הקב"ה ליתן מחצית השקל כדי להקדים לשקלי המן ולבטל את המיתה מעל עם ישראל ע"י מצות מחצית השקל, כי הצ' שבאצמ"ע תיבת מחצית היא צדקה, וע"י הצדקה מרחיק את המות, כי מ' בתחילת מחצית ות' בסוף, ואותיות חי הם הסובבים את הצ' הרומזת לצדקה וזה שרומז שהצ' שהיא מצות צדקה מרחיקה את המות ומקרבת את החיים אליה, ע"י מצוה יקרה זו של מחצית השקל.

ז. בזוה"ק מובא שהטעם למחצית השקל הוא בכדי לכפר על עון מכירת יוסף הצדיק.